

International Journal of Social Sciences

ISSN: 2587-2591

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.8.11>

Volume 5/1 Spring

2021 p. 190-204

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ GÖRSEL SANATLAR DERSİNİN ÖNEMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

DETERMINING THE VIEWS OF PRESERVICE PRIMARY SCHOOL TEACHERS REGARDING THE IMPORTANCE OF VISUAL ARTS COURSES

Nida BAYINDIR *

ÖZ

Araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının görsel sanatlar dersinin önemine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, öğretmen adaylarının görsel sanatlar algısı ve bir ders olarak görsel sanatlar becerilerini kazandırmaya yönelik çabaları açısından önem taşımaktadır. Araştırma verileri 2019-20 güz dönemi sınıf eğitimi anabilim dalında öğrenim gören ve görsel sanatlar dersini almış 42 son sınıf öğretmeni adayından çevrimiçi ortamda yazılı olarak elde edilmiştir. Öğretmen adaylarına görsel sanatlar dersinin önemini ifade etmeleri istenmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile amaçlı örneklem türlerinden kolay ulaşılabilirlik esasıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler ise içerik analiziyle çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmen adaylarının görsel sanatlar dersini hem bir ifade aracı olarak hem de akademik bir ders olarak önemli gördükleri belirlenmiştir. Araştırma, örneklem grup ve ölçme araçlarıyla sınırlıdır. Öğretmen adayları dersi; bir ifade aracı olarak, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini, ruh halini ve yaşadıkları travmaların tespiti açısından önemli bulmaktadır. Akademik bir ders olarak ise, ders kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik olması, küçük kasların kullanımını yetkinleştirilmesi ve yaratıcılığı geliştirilmesi açısından önemli görmektedirler. Öğretmen adaylarının görsel sanatların geniş perspektifini görebilmeleri için sanat ortamlarına katılmaları teşvik edilmeli, sanata yönelik farkındalıklarını ve tutumlarını artırıcı yönlendirmelerin yapılması, adayların mezun olmadan

* Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı,
ORCID: 0000-0001-8329-358X, E-mail: nida.bayindir@ogu.edu.tr.

görsel sanatlara yönelik eğitim eksiklikleri ve yetersizliklerinin tespit edilip tamamlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayı, Görsel Sanatlar, Mesleki Yeterlik.

ABSTRACT

The research aimed to determine the preservice teachers' views on the importance of the visual arts course. The study is significant in terms of teachers' perception of visual arts and efforts to develop visual arts skills as a subject. The data were obtained online in writing from 42 senior preservice teachers who studied in the division of course instruction education in the fall semester of the 2019-2020 academic year and took visual arts courses. Preservice teachers were asked to express the importance of the visual arts course. The study was conducted on the basis of case study design, which is one of the qualitative research methods, and easy accessibility, which is one of the purposeful sampling types. The data were collected with a semi-structured interview form developed by the researcher. The obtained data were analysed by content analysis. According to the research results, it was established that preservice teachers considered the visual arts courses important as both a means of expression and an academic subject. Research is limited to sample groups and measurement tools. Preservice teachers find the lesson as a means of expression important in terms of determining the students' feelings and thoughts, their mood, and the traumas they have experienced. As an academic subject, they believe that it is significant in achieving the course acquisitions. It helps to strengthen the use of small muscles and foster creativity. In order for preservice teachers to see the broad perspective of visual arts, it is recommended to encourage them to participate in art environments, increase their awareness and attitudes towards art, and identify and complete the training deficiencies and inadequacies of the art preservice teachers before they graduate.

Key Words: Preservice Teacher, Visual Arts, Professional Competence.

Giriş

İnsanların duygu ve düşüncelerini estetik olarak ifade etmesi olarak tanımlanan sanatın görme duyusuna hitap eden sınıflamasına görsel (plastik) sanatlar denir. Görsel sanatlar; resim, heykel, mimari, kabartma, hat, tezhip, minyatür gibi sanatlar olup öğrencinin görsel algısını geliştirmeyi, kültür ve sanat ilişkisini kurmayı ve estetik yorumlama becerisini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Görsel sanatlar, erdemli bireylerin yetiştirilmesinde, öğrencilerin hem kendi iç dünyalarını hem de çevresiyle olumlu ilişkiler geliştirmesini

sağlayan, sanat yoluyla dünyaya estetik bir yorum katan bir eğitimidir. Görsel sanatlarla öğrencilerin kendini ifade etmesi, yaratıcı düşünmesi, problemleri özgün bir şekilde çözebilmesi ve diğer disiplinlerle sanatsal bağlar kurması öğrenmesinin de bir gereğidir. Çünkü küçük yaşlardan itibaren akademik derslerle iç içe olan görsel sanatlar eğitimi; çocuğun dikkatini ve yaratıcılığını geliştirmeyi, iyi, doğru ve güzeli seçebilmesini sağlayan, problemlere estetik bir bakış açısı geliştirmeyi hedefleyen, çevresel ve kültürel özellikleri kullanarak evrensel yorum yeteneği kazandıran bir ders olmuştur (Akmehmet, 2017:184, Başbuğ ve Başbuğ, 2016:77, Güler, 2020:483, Güven ve Dündar, 2017:268, Mercin ve Alakuş, 2007:18, Namdar ve Önder, 2019:769, Uysal, 2005:44).

Bu nedenle görsel sanatlar dersinin eğitim sistemimiz içindeki yerinin ve öneminin iyi bilinmesi gerekmektedir. Günümüzde, ne yazık ki, kurumsal sınav odaklı/beklentili olarak görsel sanatlar dersi öğrenciler tarafından ihmal edilmiş olabilmektedir. Halbuki görsel sanatlar dersinin diğer derslerle nicelik ve nitelik olarak karşılaştırılması ve somut bir katkısını beklemek doğru bir yaklaşım olmamaktadır. Görsel sanatlar dersi bütün eğitim paydaşları için bireye ve topluma kazandırdıkları açısından değerlendirilmelidir. Görsel sanatlar dersi; çocuk olmanın mutluluğunu yaşama, kendini ifade etmenin yollarını sanatsal uygulamalarla bulma, duygularını, beklentilerini ortaya koyma aracı olarak sanatı algılama ve öğrenme sürecinde imgelere değer verme ile kendini göstermektedir. Çocukların evrensel olan sanat dilini kullanarak düşünce ve duygunun görsel biçimini kazanması ve felsefi açıdan yorumlanmasıdır (Akbel, 2019:80, Aslantaş, 2012:3, Avşar ve Soğancı, 2011:350).

Bu açıdan görsel sanatlar dersinin sadece bir ders içeriği, uygulama (atölye) çalışmaları ve beğenilerle sınırlandırılmayan, kendini geleceğe hazırlayan bir birey olarak değişime ayak uyduran, yaratıcı sorun çözebilen, kendi ve toplum ihtiyaçlarını görebilen, estetik beğeni düzeyi yüksek, duyarlı, bilinçli, iyi vatandaş gibi nitelikleri de kapsayan disiplinler arası bir yaklaşım olduğu anlaşılmalıdır

Görsel sanatlar dersi, geniş bir perspektifle, bir yaşam felsefesi haline gelecek, kişiliği şekillendirecek ve öğrenme öğretme tercihlerini belirleyecek olan yaratıcılık, entelektüel bakış, kendine güven duygusu, eleştirel bakış, görme ve algılama becerisi, sağlıklı iletişim, hoşgörü, orijinal, özgür, özgün düşünme ve sosyal sorunların çözümüne

katkıda bulunmak gibi yararları olan bir ders olarak algılanmalıdır (Akarca, 2018:10, Akkurt ve Boratav, 2018:57).

Görsel sanatlar dersinin toplumsal algılarına baktığımızda ise el becerisi ve yetenekle sınırlandırıldığı, diğer derslerle aynı kategoride değerlendirilip bilişsel parametrelerle açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Halbuki görsel sanatlar dersi öğrencinin zevk alarak içindeki sanatsal potansiyelin farkına varması ve sanatsal etkinliklerle kazandıkları deneyimleri ile yaşamı yeniden anlamlandırdıkları bir derstir. Görsel sanatlar dersi sadece duyu ve duyguları zenginleştirmekle kalmayıp çocukların dünyaya uyumunu sağlayan bir disiplindir. Özellikle bilim ve sanatın ortak noktası analitik düşüncenin ve insani hislerin sorunu görme ve çözme yollarındaki etkileşimidir. Hem sanatsal hem de bilimsel olarak öğrencilerin yaratıcı güç ve potansiyellerini ortaya çıkarmakta, düşüncedeki estetik yapıyı desteklemekte ve bilinci sanatsal olarak örgütleyerek pratik düşüncüyü desteklemektedir. İlkokuldan bu yana alınan bu dersi önemsizleştirmek sanata ve sanat eğitimi sınırlı bir bakış açısının göstergesi olabilmektedir (Cömert, 2019:500, Çakmak ve Türkcan, 2019:769, Dilmaç, 2013:649, Gürdal, 2010:442, Mamur, 2011:600).

Bu nedenle öğretmenlerin, ailelerin, öğrencilerin görsel sanatları nasıl algıladıkları ve yorumladıkları büyük önem taşımaktadır. Sadece çocuğun çabası ile değil öğretmen ve ailenin katkısıyla görsel sanatlar dersi programının uygulanması ve çocuğa uygun sanat ortamının hazırlanması gerekmektedir. Görsel sanatlar dersi; yeterli ortam sağlandığında eğitim ve sanat arasındaki bağın kurulduğu, bilgi ve deneyimlerin birlikte kullanılarak eğlenerek öğrenmeyi sağladığı, yaratıcılığı geliştiren ve görsel algıları arttıran bir ders olacaktır

Sınıf eğitiminde öğrenim gören öğretmen adayları görsel sanatlar dersini almaktadırlar. Ancak, ne yazık ki, görsel sanatlar dersini sadece bir ders içeriği olarak görebilmektedirler. Dersi iyi resim yapan öğrencilerle sınırlayan bu anlayış görsel sanatların öneminin ve gerçek işlevinin görülmesini engelleyebilmektedir. İyi bir görsel sanatlar eğitimi için programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin mesleki donanımları büyük önem taşımaktadır. Adayların bir öğretmen olarak görsel sanatlar dersini etkili bir şekilde yürütebilmeleri için öncelikle bu dersin önemini iyi kavramaları, sanatla ve sanatsal faaliyetlerle etkileşmeleri, dersin içeriğine ilişkin yeterli bilgi ve becerileri edinebilmeleri ve

bu derse ilişkin eğitim gereksinimlerini belirleyebilmeleri gerekmektedir. Görsel sanatlar dersi, akademik düzeyde, öğrencinin kendilerine ve çevrelerine karşı tutumlarını ortaya koyan bilişsel ve duyuşsal yapılarının görsel ürünlere aktarıldığı projektif bir derstir (Çağlayan, 2014:94, Diğler ve Atalay, 2016:929, Gökdaş ve Öztürk, 2017:684, Gökdemir ve Filiz, 2018:780, Türkkkan, 2011:93, Ulus, 2019:57, Yılmaz ve Şahan, 2016:719).

Görsel sanatların çevreye yansıyan görsel bir dili vardır. Bu dille öğretmenler, öğrencilerin kendine ve çevrelerine karşı tutumlarını anlayabilmekte, kişiliklerini yakından takip edebilmekte, değişen duygu ve düşüncelerini anlayabilmektedirler. Bu yolla çocukların karşılaştıkları sorunları tespit edip gerekli yönlendirmeler yapılabilecektir (Dilmaç ve İnanç, 2015:485).

Öğretmen adaylarının görsel sanatlar dersine ilişkin bilgi, deneyim ve pedagojik tutum eksikliği uygulamalarda birçok problemin yaşanmasına neden olmaktadır. Öğrencilere kazandırılacak sanata bakış açısı, yaratıcı düşünme, kültürel ve estetik değerler gibi kendine özgü evrensel nitelikler ihmal edilebilmektedir. Sanatla özgürleşemeyen, yaratıcı düşünemeyen, dogmatik düşünceyi referansı kabullenmiş olan nesiller kendini ifade edemeyen, özgüveni olmayan, problemleri çözemeyen bireyler halini alır. Sınıf öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine ilişkin eksiklerinin giderilmesinde hizmet öncesinde bu dersle ilgili aldıkları eğitimin önemi büyüktür. Görsel sanatların önemini anlamış ve akademik gereklerini yerine getirmiş öğretmen adayları yeterli sanatsal bilgi ve beceri birikimine sahip, estetik duyarlılığı yüksek, çocuğun görsel gelişim düzeylerini bilen, sanatın önemini ve gerekliliğini kavramış öğretmenler olacaklardır (Adıgüzel, 2010:1679).

Araştırma, öğretmen adaylarının görsel sanatlar dersinin önemine ilişkin yorumlarını kapsamaktadır. Araştırma, görsel sanatların önemini kavramış, yeterliklerine ulaşmış ve kendi yaratıcılıklarını geliştirmiş nitelikli öğretmen adaylarının yetişmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca araştırma görsel sanatlar eğitiminin verilmesinde sınıf öğretmeni adaylarının derse yönelik yanlış ve eksik bilgilerinin tespit edilerek yetersizliklerin giderilmesine yönelik çözüm önerileri getireceği için önemlidir.

Yöntem

Araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının görsel sanatlar dersinin önemine ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada öğretmen adaylarından görsel sanatlar dersinin önemini ortaya koyan ‘*görsel sanatlar dersi önemlidir çünkü.....*’ ifadesini yorumlamaları istenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum değerlendirmesi deseni kullanılmıştır. Durum değerlendirmesi, içerik sınırlarının belirgin olmadığı ve kendi yaşam çevresi içinde gelişen güncel bir durumu ortaya koyan görgül bir araştırma desenidir (Aytaçlı, 2012). Araştırmanın örnekleme 2019-20 güz dönemi eğitim fakültesi sınıf eğitimi anabilim dalında öğrenim gören 42 son sınıf öğrencisidir. Araştırmanın çalışma grubu, görsel sanatlar öğretimi dersini alan öğretmen adaylarından, amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme tekniğine ve kolay ulaşılabilirlik esasına göre belirlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Bu tip örnekleme araştırma problemi ile ilgili olarak çok sayıdaki durumdan tipik bir durumun belirlenerek örnek üzerinden bilgi toplanmasını gerektirmektedir (Baltacı:2018). Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile çevrimiçi olarak toplanmıştır. Soruların hazırlanmasında ilgili alanyazın taranmış ve uzman görüşleri alınmıştır. Görüşme verilerinin analizinde içerik analizi kullanılmış ve veriler içerisinde saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkartılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda görsel sanatlar dersine ilişkin aday görüşleri betimsel analiz kullanılarak, daha önceden belirlenmiş olan temalar altında gruplanılarak çözümlenmeye çalışılmıştır. İçerik analizi, verilerin kodlanması ve temalar çevresinde birleştirilip anlaşılır bir şekilde yeniden yorumlanmasıdır (Çelik vd, 2020). Buna göre veriler belirlenen temalara uygun olarak sınıflandırılmış ve uygun frekans tabloları elde edilmiştir. Kodlamalar A1, A42 şeklinde kodlanmıştır. Amaca bağlı olarak bazı gereksiz kodlamalar çıkarılmıştır. İlgili kategorideki alt temalara yer verilerek araştırma problemi daha anlamlı hale getirilmiştir. Katılımcıların görüşlerinden örnekler verilmiştir. İç geçerlik için her görüşme sonunda görüşme verileri özetlenmiş ve öğretmen adaylarına teyit ettirilmiştir. Ayrıca araştırmada amaçlı örnekleme kullanılması yoluyla dış geçerliliğin sağlanmasına katkıda bulunulmuştur.

Bulgular

Sınıf öğretmeni adaylarının görsel sanatlar dersinin önemine ilişkin görüşlerini belirlemeye dayanan araştırmada görsel sanatlar dersinin duygu ve düşünceleri bir ifade

aracı olarak görme ve planlı/programlı akademik bir ders olarak görme şeklinde iki tema altında toplanmıştır. Elde edilen bulgular frekans ve yüzde değerleri belirtilerek sunulmuştur. Görsel sanatlar dersini bir ifade aracı olarak gören aday görüşleri aşağıdaki tabloda yüzde ve frekans olarak verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının görsel sanatları ifade aracı olarak değerlendirmeleri

Kategoriler	Frekans	Yüzde
Genel ruh hali durumunu yansıtma	30	71,4
Duygu ve düşüncelerin anlatımı	39	92,8
Sanatsal hazzı hissetme	25	59,5
Serbest zamanı değerlendirme aracı	21	50,0
Beklentileri ortaya koyma	28	66,6
Hayallerini paylaşma	27	64,3
Travma belirtileri	29	69,0

Tablo 1 de görüldüğü üzere öğretmen adayları görsel sanatlar dersini bir ifade aktarım aracı olarak görme temasına göre en çok duygu ve düşüncelerini anlatma, genel ruh hali durumu ve travma belirtileri göstergesi olarak görmektedirler. Bunu beklentilerini ortaya koyma, hayallerini paylaşma, sanatsal haz ve serbest zamanları değerlendirme izlemektedir. Aday görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

A2- Bir nevi bir terapi olduğunu düşünüyorum. Renklerin, çizgilerin, kâğıdın ya da yapılan bir heykelin duygu durumlarını dışarıya vurmada araç olduğunu düşünüyorum. Öğrencileri hem ruhen hem bedenlen rahatlatan bir ders olduğunu yaratıcılıklarını ortaya koymada bir fırsat olduğunu düşünüyorum. Öğrenciler resimler üzerine içlerine attıkları duyguları yansıtabilir, anlatmak istediklerini resimler üzerinden anlatabilir. (Genel ruh halini yansıtma)

A23- Öğrencilerin resim çizerken konuşmalarına sıkça rastlamışızdır. Bunun sebebi resimdeki öğelerle konuşması ve onları kendine yakın bulmasıdır. İçine kapanık bir çocuk resim çizerek hem düşüncelerini aktarmış olur hem de monolog konuşma yapar. Bu yüzden resim dersi, çocukların içsel düşüncelerinin dışavurumunu sağlayan özel ve önemli bir derstir.(Travma belirteci)

A34- Görsel sanatlar dersi öğrencilerin içindekilerini, duygularını ifade etmesini sağlar. Kısacası resme içindekilerini dökmelerini sağlar. Sanki resim arkadaşymış gibi. Psikolojik anlamda çocukların rahatlamasını sağlar. Öğrenci sanki karşısında biri varmış

gibi anlatacaklarını resminde göstermeye çalışır. Resminde belki de hiç kimsenin bilmediği durumları aktarmaya da çalışıyor olabilir. Resim çocuğun kendini ifade etmesini sağlayan en güzel araçlardan biri.(Duygu ve düşüncelerin anlatımı)

A12-Çocuklar içindeki mutluluk, hüznün, ayrılık, korku gibi duygularını bazen konuşarak ifade edemeyebilir. Hatta bu duygular bazen içlerinde bir yerdedir fakat nüksetmemiştir. İşte bu duygular bazen bize bir resim aracılığıyla görünür. Kendini bu şekilde ifade etmek bazen bir yardım çığılığı olarak, bazen bir mutluluğu gösterme gibi pek çok şeyi ifade edebilir. (Hayallerini paylaşma)

A6-Görsel sanatlar dersi öğrencinin iç dünyasını kağıda aktarmasını sağlar ve böylelikle öğrencinin zihinsel gelişimi hakkında bize bilgi verir. Öğrenci görsel sanatlar dersinde özgür bir şekilde çizimler yapar boyayarak kesip yapıştırarak istediği malzeme ile ve istediği boyutta yapar. Bu işlemleri yaparken de aklını kullanır, karar verir ve uygular. (Sanatsal haz)

A31-Çocuklar, anlaşılma ister ve hislerini renkler, çizgilerle anlatır bize. Onlar için resim yapmak bir ihtiyaçtır çünkü anlaşılmaya ihtiyaçları vardır. İhtiyaçtan doğan bu resimler aslında bir aynadır onların hayatı için. Onlar kendilerini kelimelerle ifade edemediğinden görsellerle ifade ederler. Bazen kelimelerle de ifade edilemez her şey... Bu yetişkinler için de geçerlidir. (Beklentilerini paylaşma)

A38-Görsel sanatlar dersinin öğrencilere birçok faydası olduğunu düşünüyorum. İlk olarak psikolojik anlamda ele alacak olursak, öğrenciler içinde biriken çoğu şeyi dışa vuramazlar. Sözleriyle ifade edemezler. Fakat düşüncelerini resme dökebilirler. Bu nedenle öğrencinin düşüncelerine inme imkânımız olabilir. Duyuşsal-duygusal anlamda da ele alacak olursak, öğrenci tüm gün matematik, türkçe, fen, sosyal derslerine girip çıkmakta. Bilişsel anlamda çok yorulan öğrenci görsel sanatlar dersinde biraz da olsa ruhunu dinlendirme fırsatı sağlıyor. Bu faydaları arttırabilir tabiki. (Serbest zamanı değerlendirme)

Adayların büyük bir kısmı görsel sanatlar dersini duygu ve düşüncelerin aktarılma istendiği bir ifade aracı olarak görmektedir. Adaylara göre görsel sanatlarla çocuklar kendilerini daha iyi daha rahat bir şekilde ifade edebilmekte, daha şeffaf iletişim kurabilmektedirler. Ortaya koydukları ürünlerle genel bilgi yapılarını, iç dünyasını, sosyal iletişim bağlarını ve yaşadıkları sorunları görsel olarak yorumlayıp sunabilirler. Öğretmen

adaylarının öğrencilerin duygularının görsel sanatlarla keşfedileceğini bilmeleri bu açıdan görsel sanatlar dersini sadece akademik bir ders gibi görmeyip kendine özgü projektif bir alan olduğunu görmektedirler.

Yaşına göre belli bir dil yeterliğine sahip öğrencilerin görsel sanatların evrensel dilini kullanarak olay ve durumları ele alış biçimleri, tutumları, beklentileri, hayalleri, sıkıntıları ve zamanı değerlendirme biçimleri hakkında geniş bir fikir vermektedir. Görsel sanatlar dersinin geniş vizyonunu algılamış olan öğretmen adayları, sanatsal beceriler ile akademik becerileri birbiri ile ilişkilendirmişlerdir. Kendini sanatsal olarak ifade eden öğrencinin ilgi, beklenti, istek ve sıkıntılarını fark edip sanatın gücünü öğrencinin var olan akademik potansiyelini desteklemek için kullanabilirler.

Tablo 2-Öğretmen adaylarının görsel sanatları akademik bir ders olarak değerlendirmeleri

Kategoriler	Frekans	Yüzde
Ders amacını gerçekleştirme	32	76,1
Küçük kaslarını kullanma	30	71,4
Algı ve dikkati geliştirme	27	64,3
Kültürel gelişim	18	42,3
Yaratıcılık	29	69,0
Estetik beğeni (eser değerlendirme)	10	23,8
Özgün ürün ortaya koyma	14	33,3
Gözlem yeteneği	16	38,1
Görsel anlatım yeteneği	22	52,4
Milli ve evrensel değerlere duyarlı	28	66,7

Tablo 2 de görüldüğü gibi öğretmen adayları görsel sanatlar dersinin ders amaçları, küçük kasları kullanma ve yaratıcılık açısından önemli olduğunu düşünmektedirler. Bunu sırasıyla milli ve evrensel değerlere duyarlılık, algı ve dikkati geliştirme, görsel anlatım yeteneği geliştirme, kültürel gelişim, gözlem yeteneği, özgün ürün ortaya koyma izlemektedir.

A6- İlk önce şunu söylemeliyim ki çocuklara görsel sanatlar dersinin verilmesi, çocukların yaratıcılığında büyük bir öneme sahiptir. Duyuşsal olarak ele aldığımızda çocukların zihninde canlanan hayali dünyalarının zenginleşmesini ve bunu bir kağıt üzerine yansıtmasına katkı sağlar. Psikolojik olarak ele aldığımızda ise çocuğun ruh halini sözel bir ifade yerine daha farklı şekillerde ortaya konulmasını sağlar. Mutlu olan bir çocuk resminde

mutluluğunu gösterir, üzgün bir çocuk onu mutlu edecek öğeleri çizerek ruh halini yansıtabilir. Bu durumun çocuğun o an ki psikolojisine bağlıdır. (Yaratıcılık)

A42- Görsel sanatlar dersi kazanımlarını diğer derslerden farklı olarak algıladığım için öğrencinin yaratıcılığını, hayal dünyasını, estetik algısını geliştireceğine inanıyorum. Bu ders diğer derslerden farklı olarak öğrencinin elinde şekillendiğinden öğrencinin bir nevi kendisini ifade etmek için sadece konuşmayı değil bir resimle ya da yaptığı bir ürünle bir şeyler anlatabileceğinden çocuğun ufkunu, yeteneğini, düşünce dünyasını geliştirir. (Algı ve dikkati geliştirme)

A10-Görsel sanatlar dersi, öğrencinin kendini ifade edebildiği, serbest kas çalışmaları yapabildiği ve sosyal becerilerini arttırıcı niteliktedir. İlkokul çağındaki çocuklar duygu ve düşüncelerini resimle anlatmayı daha çok severler bu yüzden resimli kitapları okumak onlar için daha zevklidir. Görsel sanatlar dersinde çocuk, plan yapma karar verme becerilerini de kazanır çünkü resimler bir plan dahilinde oluşturulur. Öğrenci resimlerini sınıfta sergileyerek ya da boya alışverişi, fikir alışverişi yaparak sosyalleşir. İlkokulda kazanması gereken değer ve becerileri görsel sanatlar dersinde kazanır. (Ders amacını gerçekleştirme, Milli ve evrensel değerlere duyarlı)

A22-Çocuğun çizdiği resimdeki figürlerin büyüklüğü küçüklüğü, birbirlerine yakınlıkları uzaklıkları, eksiklikler ve fazlalıklar, abartı (aşırı büyütme/küçültme/uzatma/kısaltma vs.), renk seçimleri, tonlama ve kağıdın ne kadarının kullanıldığı vs. gibi özelliklere bakarak onun küçük kaslarını ne kadar etkili kullanabildiğini belirleyebiliriz. (Küçük kasları kullanma, gözlem yeteneği)

A35-Öğrencilerin görsel sanatlar dersi sayesinde ilgi ve tutumları netleşir. Kazanımlar doğrultusunda istenilen bilgi düzeylerine ulaşması kolaylaşır ve en önemlisi görsel sanatlar dersi sayesinde “Farkındalık” kazanırlar. (Estetik beğeni)

A27-Öğrencilerin resimlerinde çoğunlukla gördükleri ve algıladıkları vardır. Bu sayede biz de öğrencilerimizi tanır ve onların psikolojik durumları hakkında bilgi sahibi olmuş oluruz. Öğrenciler açısından baktığımızda ise; onlar görsel sanatlar dersi sayesinde duygularını çok kolay bir şekilde ifade edebilirler. (Özgün ürün ortaya koyma, görsel anlatım yeteneği)

A20-Dersin amacını gerçekleştirmeye çalışırım. Görsel sanatlar dersi kazanımları zaten diğer derslerle bağlantılı şekilde ayarlanmış durumda. Özellikle de belirli gün ve haftalarda diğer derslerle ilişki kurularak görsel sanatlar dersinde yapılan malzemeler sınıfta ve diğer derslerde materyal niyetine kullanılabilir. Çocuğun resimdeki çizim detaylarından yaptığı resimden onun hakkında çıkarımlarda bulunabilirim. (Ders amacını gerçekleştirme)

Adayların büyük bir kısmı görsel sanatların dersin amaçlarını gerçekleştirmesi, öğrencilerin küçük kaslarını geliştirmesi ve yaratıcılığını ortaya çıkarması açısından önemli bulmaktadır. Bu durum adayların öncelikli olarak öğretim programındaki temalarla bağlantılı görülmektedir. Görsel sanatlara ilişkin biçimlendirme, sanat kültürü ve estetik kendini ders içeriklerini destekler niteliktedir. Dolayısıyla görsel sanatlar dersi ile öğretim programındaki yönlendirmelerin etkili olduğu, adayların sanatsal öğeleri ve araçları tanıyıp, nasıl kullanılacağına ilişkin uygulamalar yaptırıp, bir sanatçı gibi hayal edip, eserin o toplum için önemini düşünmelerini sağlamak istedikleri görülebilir. Adaylar akademik bir ders olarak görsel sanatların algı ve dikkati geliştirmesi, milli ve evrensel değerlere duyarlı, görsel anlatım yeteneğini geliştiren, estetik beğeniye geliştiren, kültürel gelişim açısından önemli görmektedirler. Görsel sanatlar öğretim programı incelendiğinde adayların tespitleri ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Görsel okuryazarlık, algı ve estetik bilinci, temel kavram ve uygulamaları, sanat eserlerini değerlendirme, değer bilinci, özgün ürün ortaya koyma çabasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada öğretmen adaylarının görsel sanatlar dersini hem bir ifade aracı olarak hem de akademik bir ders olarak önemli gördükleri belirlenmiştir. Bu bulgu, Türkan (2011)'in görsel sanatlar dersinin meslekte kullanılabilirliğine ilişkin araştırmasında sanat eğitimi almadan önce öğretmen adaylarının dersi soyut olarak algıladıkları, bu dersi aldıktan sonra çok daha olumlu tutumlar sergiledikleri bulgusuyla örtüşmektedir.

Araştırma bulgularına göre görsel sanatlar dersini bir ifade aracı olarak öğrencilerin duygu ve düşüncelerini, ruh halini ve travma belirtilerinin tespiti açısından önemli bulunmaktadır. Akademik bir ders olarak ise ders kazanımlarını gerçekleştirmeye yönelik

olması, özellikle küçük kasların kullanımını yetkinleştirmesi ve yaratıcılığı geliştirmesi açısından da önemli görülmektedir. Hiçyılmaz (2020) araştırmasında sınıf öğretmeni adaylarının lisans eğitiminde aldıkları bu dersin önemine inandıkları, bu ders kapsamında daha fazla sanatsal etkinliklere ihtiyaç duydukları ortaya çıkmıştır. Araştırma bulguları ile örtüşen ve öğrencileri sağladığı katkılardan dolayı önemli bulunan görsel sanatlar dersinin sadece belli malzemelerle uygulamalara dayalı bir ders olmadığının anlaşılması, öğrencilerde bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerileri geliştiren evrensel bir sanat alanı olarak görülmesi açısından önemlidir. Bu açıdan öğretmen adaylarına büyük görevler düşmektedir. Öğretmen olarak öğrencilerin sadece ürünlerine odaklanmadan, neler hissettikleri, ilgi ihtiyaçları, hayal dünyaları, iç dünyaları, yaşadıkları sıkıntılarla ilgili ipuçlarını değerlendirdikleri bir iletişim aracı olarak görmeleri gerekmektedir. Öğretmen adaylarının sanata duyarlı olması, görsel sanatlar dersini geniş bir bakış açısıyla değerlendirip çocuklarda yaratıcılık, estetik, üretkenlik, orjinallik, bilincinin örgütlenmesi, potansiyellerini keşfetmesi, sosyal hayatını düzenlemesi, hayattan zevk alması, kültürünü tanıması vb. gelenekten evrensel doğru yolculuklarında motivasyonlarını arttırmalıdır. Bu tespit Balakoğlu ve Doğan (2019) araştırmasındaki, öğretmen adaylarının görsel sanatlar dersindeki sanatsal uygulamalara farklı bir gözle baktıkları ve yansıtmacı bir anlayış dışında görmeye ilişkin bir duyarlılık artışı olduğu tespiti ile örtüşmektedir. Bu açıdan adaylar dersi öğretmen adaylarının sanatsal duyarlıklarını arttırdığı için faydalı olarak görmektedirler.

Öğretmen adaylarının görsel sanatların geniş perspektifini görebilmeleri için sanat ortamlarına katılmaları teşvik edilmeli, çeşitli sanat etkinliklerine katılmaları için desteklenmeli, sanata yönelik farkındalıklarını ve tutumlarını artırıcı yönlendirmelerin yapılması, adayların mezun olmadan görsel sanatlara yönelik eğitim eksiklikleri ve yetersizliklerinin tespit edilip tamamlanması, görsel sanatlar dersinin önemsenmesi için adayların teşvik edilmesi, görsel sanatlarla ilgili seminer, eğitim veya sempozyumların düzenlenmesi, görsel sanatlar programını, ders kazanımlarını ve ders işlenişini daha ayrıntılı eğitimler ve uygulama örnekleri ile verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, A., & Tomsur, N., (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersi Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar. *E-Journal Of New World Sciences Academy*, 5(4), 1677-1689.
- Akarca, A., (2018). İlkokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneği. *Yakındoğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kıbrıs.
- Akbel, A., B., (2019). Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları I, Ankara: Akademisyen Kitapevi.
- Akkurt, S., & Boratav, O., (2018). Neden Sanat Eğitimi? *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 1(1), 54-60.
- Akmehmet, T., K., (2017). İlkokul Ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında Sanat Tarihi Öğretimi İle Müze Eğitimi İlişkisinin İncelenmesi. *Milli Eğitim*, 214, 181-207.
- Aslantaş, S., (2013). İlköğretim 4.Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Disiplinler arası Yaklaşımına Göre Yapılan Öğretimin Öğrencilerin Derse İlişkin Tutumlarına Etkisi. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 2, 1-13.
- Avşar, P., & Soğancı, Ö., İ., (2011). Sınıf Öğretmeninin Yürüttüğü Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öğrenci Yaklaşımları: Konya / Şeydişehir Örneği. *İlköğretim Online*, 10(1), 348-363.
- Aytaçlı, B., (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış, *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 1-9.
- Balakoğlu, Ö., M., & Doğan, F., M., (2019). Görsel Sanatlar Öğretimi Dersi Uygulama Çalışmalarında Estetik Kaygının Giderilmesinin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Derse Karşı Tutumlarına Ve Çalışmalarına Etkisi. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(1), 27-39.
- Baltacı, A., (2018). Nitel Araştırmalarda Örnekleme Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *BEÜ SBE Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Başbuğ, F., & Başbuğ, Z., (2016). Görsel Sanatlar Eğitimi Üzerine Notlar. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 9(18), 74-98.
- Cömert, A., S., (2019). Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Problemler Ve Çözüm Önerileri. *EKEV Akademi Dergisi*, 23(78), 497-510.
- Çağlayan, N., (2014). Zihinsel Engelli Bireylerin Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersinin Yeri Ve Önemi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 91-101.
- Çakmak, N., & Türkcan, B., (2019). Değişmeyen Algılar, Değişmeyen Sorunlar: Öğrenci-Öğretmen-Veli Bağlamında İlkokul Görsel Sanatlar Dersi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 768-791.

- Çelik, H., Başer Baykal, N., & Kılıç Memur, H., N., (2020). Nitel veri analizi ve temel ilkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 379-406.
- Diğler, M., & Atalay, C., M., (2019). İlkokul Öğrencileri İçin Görsel Sanatlar Dersinin Önemi Ve Öğretmenlerin Alan Bilgisi Yetkinlikleri, 15. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Dilmaç, O., (2013). Görsel Sanatlar Dersinde Öğretim Materyallerinin Kullanılmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi (Erzurum İli Örneği). *International Journal Of Social Science*, 6(1), 643-661.
- Dilmaç, O., & İnanç, C., (2015). Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Öz Yeterlik Düzeyleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 382-400.
- Gökdaş, Y., & Öztürk, D., (2017). Görsel Sanatlar Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 683-692.
- Gökdemir, M., A., & Filiz, B., S., (2018). Sınıf Öğretmenlerinin Görsel Sanatlar Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar Ve Bu Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(19), 775-793.
- Güler, E., (2020). Görsel Sanatlar Eğitimi Özel Öğretim Yöntemleri Dersinde Mikro Öğretim Uygulaması: Fenomenografik Araştırma. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 482-507.
- Gürdal, A., (2010). Görsel Sanatlar Dersinde Yapılandırmacı Yaklaşım Ve Öğretmen Görüşleri, International Conference On New Trends In Education And Their Implications 11-13 November, Antalya-Turkey, 441-448.
- Güven, B., & DüNDAR, A., (2017). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Kapsamında Gerçekleştirilen Araştırmalara İlişkin Bir İnceleme. *Journal Of Awareness*, 2(3), 267-284.
- Hiçyılmaz, Y. (2020). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görsel Sanatlar Eğitimi Dersine Yönelik Görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3), 316-328.
- Koç, S., E., (2014). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen Ve Öğretmenlik Mesleği Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-72.
- Mamur, N., (2011). Görsel Sanatlar Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Alanlarına Yönelik Ölçme Ve Değerlendirme Araç Ve Yaklaşımlarına İlişkin Yeterlikleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(3), 597-626.
- Mercin, L., & Alakuş, A., O., (2007). Birey Ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 14-20.
- Oğuz N., A., & Önder, V., (2019). Türkiye’de İlköğretimde Görsel Sanatlar İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin Eğilimleri. *Kastamonu Education Journal*, 27(2), 767-784.

Türkkan, B., (2011). Görsel Sanatlar Öğretimi Dersindeki Uygulamaların Meslek Yaşamında Kullanılabilirliğine İlişkin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri. *E-Journal Of New World Sciences Academy*, 6(1), 91-105.

Ulus, H., (2019). Türkiye’de Görsel Sanatlar Dersi Ve Görsel Sanatlar Öğretmeni Yetiştirme Üzerine. *Uluslararası Eğitimde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, 3(3), 55-69.

Uysal, A., (2005). İlköğretimde Verilen Sanat Eğitimi Derslerinin Yaratıcılığa Etkileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 41-47.

Yılmaz, O., & Şahan, G., (2016). Öğretmen Adaylarının Sanat Eğitimi İhtiyacına Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 717-729.